

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
фінансів і кредиту
Протокол № 1 від 02.09.2024 р.

ПОГОДЖЕНО
Перший проректор

Василь ОТЕНКО

ФІНАНСИ
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	07 "Управління та адміністрування"
Спеціальність	073 "Менеджмент"
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	" Менеджмент креативних індустрій"

Статус дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Розробник:
к.е.н., доцент

Наталія САБЛІНА

В.о. завідувача кафедри
фінансів і кредиту

Світлана ЛЕЛЮК

Гарант програми

Каріна НЕМАШКАЛО

**Харків
2025**

ВСТУП

Економічне зростання та соціальна стабільність держави значною мірою визначаються рівнем розвитку й ефективністю функціонування її фінансової системи, а також якістю управлінських рішень у фінансовій сфері. Фінанси виконують ключову роль у забезпеченні економічних процесів, оскільки саме через них відбувається формування, розподіл і перерозподіл фінансових ресурсів та оцінюються кінцеві результати господарської діяльності. За допомогою фінансових інструментів держава здійснює регулюючий вплив на економічний і соціальний розвиток, стимулює інвестиційні процеси та забезпечує рух і використання валового внутрішнього продукту. В умовах трансформаційних змін економіки зростає потреба у фахівцях, які володіють сучасними фінансовими знаннями та здатні приймати обґрунтовані рішення у сфері фінансів, грошей і кредиту. У зв'язку з цим навчальна дисципліна «Фінанси» є обов'язковою складовою професійної підготовки здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей.

Метою навчальної дисципліни «Фінанси» є забезпечення здобувачів вищої освіти системними знаннями про фінансові відносини як важливу складову соціально-економічного розвитку, закономірності їх функціонування у сфері фінансів підприємств, а також принципи та інструменти взаємодії суб'єктів господарювання з органами державних фінансів, фінансовими установами й іншими учасниками ринкових відносин. Опрацювання дисципліни орієнтоване на формування практичних навичок аналізу фінансових процесів і явищ, їх критичної оцінки та використання отриманих результатів для прийняття зважених управлінських рішень.

Завданнями навчальної дисципліни є: опанування теоретичних засад з фінансів та формування здатності застосовувати їх для обґрунтування шляхів розв'язання актуальних фінансових проблем у сфері підприємницької діяльності; вивчення основ формування фінансової системи, її структури, сфер і ланок; засвоєння принципів бюджетного устрою та побудови бюджетної системи; формування розуміння економічної природи та організаційних засад фінансів суб'єктів господарювання; набуття теоретичних знань щодо функціонування фінансового ринку та його основних інститутів і інструментів.

Предметом навчальної дисципліни є сукупність фінансових відносин, що формуються та функціонують на макро- і мікрорівнях економіки, закономірності їх розвитку в сучасних умовах, а також механізми та інструменти їх регулювання.

Об'єктом вивчення навчальної дисципліни є фінансова діяльність суб'єктів підприємництва та система економічних відносин, що виникають у процесі формування, розподілу й використання фінансових ресурсів.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
РН5	ЗК3, ЗК4, ЗК5, ЗК10, СК1, СК3, СК4, СК5
РН6	СК2, СК3
РН7	СК3, СК4
РН10	СК5
РН11	СК2
РН20	СК2, СК5

РН5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.

РН6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

РН7. Виявляти навички організаційного проектування.

РН10. Мати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації

РН11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

РН20. Координувати аспекти діяльності бізнес-організацій, які сприяють ефективності її роботи.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

СК1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.

СК5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теорія фінансів та основи фінансів і кредиту

Тема 1. Предмет фінансової науки. Сутність та функції фінансів

1.1. Визначення економічної категорії "фінансова наука". Предмет, методи та складові фінансової науки. Сутність фінансової науки. Предмет та суб'єкти фінансової науки. Об'єкт дослідження фінансової науки. Призначення та роль фінансової науки. Функції фінансової науки.

1.2. Сутність фінансів як економічної, вартісної, розподільної, історичної категорії. Поняття фінансів. Історичні етапи становлення та розвитку фінансів. Передумови виникнення фінансів. Фінанси як економічна категорія. Фінанси як розподільча категорія. Фінанси як вартісна категорія. Характерні ознаки та принципи фінансів.

1.3. Фонди фінансових ресурсів. Фінансові ресурси. Джерела фінансових ресурсів. Централізовані та децентралізовані фонди грошових коштів. Джерела їх формування та напрями використання.

1.4. Функції фінансів. Прояви функцій фінансів у процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту і національного доходу. Сутність розподільної функції фінансів. Первинний розподіл, перерозподіл, вторинний розподіл. Фінансові протиріччя та шляхи їх подолання. Контрольна функція фінансів, сутність та значення фінансового контролю. Регулятивна, відтворювальна та стимуляційна функції фінансів.

1.5. Фінансове забезпечення відтворювального процесу. Фінансове забезпечення відтворювального процесу та його форми. Самофінансування. Кредитування. Бюджетне фінансування. Принципи комерційного розрахунку.

Тема 2. Фінансова система та фінансова політика держави

2.1. Сутність і структура фінансової системи. Поняття фінансової системи. Фінансова система за внутрішньою будовою та організаційною структурою. Сфери та ланки фінансової системи. Міжнародні фінанси. Публічні фінанси. Фінанси суб'єктів господарювання. Фінанси домогосподарств. Страхування. Фінансовий ринок. Повноваження і завдання органів управління фінансовою системою.

2.2. Фінансова система за організаційною структурою. Органи управління фінансовою системою. Повноваження і завдання органів управління фінансовою системою.

2.3. Організація функціонування фінансової системи. Кругообіг фінансових ресурсів. Основи організації фінансових ресурсів. Грошовий оборот. Модель сукупного грошового обороту. Структура грошового обороту за економічним змістом та формою платіжних засобів. Грошові потоки та їх балансування. Маса грошей в обороті. Грошові агрегати та грошова база.

2.4. Фінансова політика та її складові. Завдання та принципи фінансової політики. Зміст і завдання фінансової політики. Складові фінансової політики. Фінансова стратегія і фінансова тактика. Принципи фінансової політики. Самостійні складові фінансової політики: бюджетна, податкова, грошово-кредитна та митна політика.

Тема 3. Бюджет. Бюджетна система

3.1. Сутність, призначення і роль бюджету держави. Сутність бюджету та його функції. Призначення та роль бюджету. Бюджетна політика: сутність та основні завдання. Бюджетний механізм та його складові. Склад бюджетного законодавства. Поняття бюджетної класифікації.

3.2. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування. Основні підходи до

оцінювання можливих станів бюджету. Бюджетний дефіцит та бюджетний профіцит. Методи обліку та показники бюджетного дефіциту. Види бюджетного дефіциту та причини його виникнення. Джерела фінансування бюджетного дефіциту. Особливості затвердження бюджетів із дефіцитом та профіцитом.

3.3. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України. Основи бюджетного устрою в Україні. Бюджетна система України та її складові. Види бюджетів в Україні. Сутність та стадії бюджетного процесу. Учасники бюджетного процесу та їх повноваження. Загальні засади складання проекту Державного та місцевих бюджетів. Основи виконання бюджету. Звітність про виконання бюджетів.

3.4 Система доходів та видатків бюджету. Сутність доходів бюджету та їх класифікація. Склад і характеристика доходів Державного та місцевих бюджетів. Економічний зміст та класифікація видатків бюджету. Склад і характеристика видатків Державного та місцевих бюджетів.

Тема 4. Фінансовий ринок

4.1. Економічна сутність і функції фінансового ринку. Необхідність і передумови його створення. Сутність фінансового ринку та принципи його функціонування. Характерні особливості фінансового ринку. Функції фінансового ринку. Економічна роль фінансового ринку та передумови його створення.

4.2. Структура фінансового ринку. Структура та складові фінансового ринку. Об'єкти та суб'єкти відносин на фінансовому ринку. Класифікація суб'єктів фінансового ринку. Характеристика об'єктів фінансового ринку. Сегменти фінансового ринку.

4.3. Класифікація та характеристика основних інструментів фінансового ринку. Інструменти фінансового ринку: сутність і призначення. Класифікація інструментів фінансового ринку. Інструменти фінансового ринку за сегментами фінансового ринку та їх характеристика.

4.4. Державне регулювання ринків фінансових послуг. Необхідність фінансового регулювання ринків фінансових послуг. Органи, що здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг. Завдання та повноваження Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Завдання і повноваження Національного банку України у сфері державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг. Контроль за діяльністю учасників ринків фінансових послуг.

Змістовий модуль 2. Основи фінансів суб'єктів господарювання

Тема 5. Фінанси суб'єктів господарювання

5.1. Сутність фінансів суб'єктів господарювання і принципи їх організації. Сутність і функції фінансів суб'єктів господарювання. Основи та принципи організації фінансів підприємств. Фінансова діяльність та зміст фінансової роботи.

5.2. Грошові розрахунки підприємств. Сутність грошових розрахунків підприємств. Безготівкові й готівкові розрахунки. Порядок відкриття і закриття банківських рахунків. Форми безготівкових розрахунків. Розрахунково-платіжна дисципліна. Касові операції. Обмеження на використання готівки у розрахунках. Реєстратори розрахункових операцій та вимоги щодо їх використання.

5.3. Грошові надходження підприємств. Формування і розподіл прибутку. Характеристика і склад грошових надходжень підприємств. Доходи від операційної та основної діяльності. Доходи від фінансово-інвестиційної діяльності. Формування валового і чистого доходу. Склад та класифікація витрат підприємства. Валовий прибуток. Прибуток від операційної діяльності. Прибуток до оподаткування. Чистий прибуток. Розподіл і використання прибутку.

5.4. Взаємовідносини підприємницьких структур із бюджетом і державними цільовими фондами. Система оподаткування підприємств. Прямі та непрямі податки, належні до сплати суб'єктами господарювання. Формування та використання коштів державних цільових соціальних фондів. Допомога з тимчасової втрати працездатності, порядок нарахування та виплати.

5.5. Оборотні кошти та їх організація. Сутність, склад і структура оборотних коштів. Принципи організації оборотних коштів. Визначення потреби в оборотних коштах. Джерела формування оборотних коштів. Показники стану і використання оборотних коштів.

5.6. Кредитування. Необхідність та сутність кредитування. Банківське кредитування підприємств. Небанківське кредитування суб'єктів підприємництва.

5.7. Фінансове забезпечення відтворення необоротних активів. Сутність та склад необоротних активів. Знос необоротних активів та методи їх амортизації. Джерела фінансування капітальних вкладень.

5.8. Оцінка фінансового стану суб'єкта підприємництва, її необхідність і значення. Показники фінансового стану. Оцінка ліквідності і платоспроможності. Оцінка фінансової стійкості. Оцінка майнового стану. Оцінка рентабельності діяльності.

Тема 6. Фінансовий менеджмент

6.1. Теоретичні основи фінансового менеджменту. Зміст та призначення фінансового менеджменту. Об'єкти і суб'єкти управління. Фінансові рішення: прийняття та реалізація. Процес розробки та реалізації фінансових рішень. Механізм реалізації фінансового менеджменту. Система забезпечення фінансового менеджменту.

6.2. Управління грошовими потоками. Економічна сутність грошового потоку. Класифікація грошових потоків. Принципи управління грошовими потоками. Методи оптимізації грошових потоків підприємства.

6.3. Управління активами. Економічна сутність та класифікація активів. Політика управління оборотними активами. Управління фінансуванням оборотних активів. Управління запасами. Управління дебіторською

заборгованістю. Управління грошовими коштами. Управління необоротними активами. Формування оптимальної структури джерел фінансування необоротних активів.

6.4. Управління капіталом. Основні складові капіталу. Поняття фінансової структури капіталу. Основні фактори, що впливають на формування фінансової структури капіталу. Сутність оптимальної структури капіталу. Механізм дії фінансового важеля. Управління прибутком. Точка беззбитковості. Механізм дії операційного важеля.

6.5. Управління інвестиціями. Зміст та основні завдання управління інвестиційною діяльністю підприємства. Реальні та фінансові інвестиційні проекти. Методи та показники оцінки ефективності інвестиційних проектів.

6.6. Антикризове фінансове управління. Сутність та зміст поняття фінансової кризи. Чинники, що спричиняють розвиток фінансових криз на підприємстві. Зміст поняття "антикризове фінансове управління". Мета і завдання антикризового фінансового управління. Моніторинг фінансового стану підприємства з метою виявлення ранніх ознак кризи. Система діагностики банкрутства

Перелік практичних (семінарських) занять за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) занять

Назва теми та/або завдання	Зміст
Тема 1. Практична робота 1	Закріплення теоретичних знань щодо сутності фінансів, функцій фінансів, їхньої ролі та призначення в фінансовій системі держави
Тема 2. Практична робота 2	Закріплення теоретичних знань щодо сутності та структурних складових фінансової системи, організації її функціонування. Дослідження моделі сукупного грошового обороту.
Тема 3. Практична робота 3	Розв'язання практичних завдань щодо розрахунку динаміки та структури видатків бюджету України. Вирішення ситуаційних завдань щодо визначення сутності факторів виникнення бюджетного дефіциту та державного боргу. Визначення резервів фінансування бюджетного дефіциту
Тема 4. Практична робота 4	Розв'язання практичних завдань щодо купівлі та продажу цінних паперів на фондовому ринку.
Тема 5. Практична робота 5	Розв'язання практичних завдань щодо формування та аналізу фінансових результатів суб'єкта підприємництва
Тема 6. Практична робота 6	Розв'язання практичних завдань щодо управління витратами і підприємстві. Розв'язання практичних завдань щодо аналізу доцільності фінансових та реальних інвестицій. Визначення особливостей врахування фактору часу при інвестуванні.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1	Підготовка до практичного (семінарського) заняття. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за темою: «Розвиток фінансової науки в Україні».
Тема 2	Підготовка до практичного (семінарського) заняття. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за темою: «Фінансова система і фінансова політика держави».
Тема 3	Підготовка до практичного (семінарського) заняття. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за темою: «Порівняння динаміки бюджетного дефіциту і дефіциту платіжного балансу».
Тема 4	Підготовка до практичного (семінарського) заняття. Розв'язання практичних завдань. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за темою: «Фінансовий ринок: сутність, функції і роль в економіці»
Тема 5	Підготовка до практичного (семінарського) заняття. Розв'язання практичних завдань. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за темою: «Сучасний стан розвитку малого підприємництва в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення»
Тема 6	Підготовка до практичного (семінарського) заняття. Розв'язання практичних завдань. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за темою: «Сучасні аспекти та особливості фінансового менеджменту в підприємстві України».

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекції (Тема 1, 3), проблемні лекції (Тема 4), бесіда (Тема 2, 6), лекція-діалог (Теми 5).

Наочні (демонстрація) (Тема1, Тема 2, Тема 3, Тема 4, Тема 5, Тема 6).

Практичні (практична робота (Тема1, Тема 2, Тема 3, Тема 4, Тема 5, Тема 6).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль, який проводиться у формі семестрового екзамену (іспиту). Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит) – сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: письмові контрольні роботи (20 балів), презентації (10 балів), перевірка самостійної роботи студентів (20 балів), колоквіум (10 балів).

Семестровий контроль: екзамен (40 балів).

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни з формою семестрового контролю екзамен (іспит).

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена
Кузнеця

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
спеціальність 073 "Менеджмент"
освітня програма "Менеджмент креативних індустрій"
Навчальна дисципліна "Фінанси"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ

Завдання 1 (максимальна оцінка за завдання 10 балів).

Курс акцій складає 115%, тоді як номінальна вартість однієї акції складає -1200 грн. Визначити поточну дохідність інвестованих коштів, якщо дивіденди виплачуються в розмірі 12% річних.

Завдання 2 (максимальна оцінка за завдання 15 балів).

Підприємство випускає продукцію за ціною 350 грн. Плановий обсяг випуску на рік становить 12 000 шт. Постійні витрати на весь випуск на рік складають 980 000 грн. Змінні витрати на одиницю продукції, згідно з фактичними даними калькуляції, дорівнюють 270 грн/шт. Визначте точку рентабельності, валову маржу (внесок на покриття постійних витрат та прибутку) на одиницю продукції та величину прибутку для запланованого обсягу виробництва.

Завдання 3. (максимальна оцінка за завдання 15 балів).

На підприємстві, що є платником ПДВ, платником податку на прибуток та здійснює діяльність у харчовій галузі, у звітному періоді відбулися такі операції:

- 1) реалізована продукція покупцеві А на суму 620 тис. грн (у т.ч. ПДВ). Собівартість реалізованої продукції склала 380 тис. грн;
- 2) придбані товарно-матеріальні цінності для використання у господарській діяльності підприємства на суму 8 тис. грн (у т.ч. ПДВ);
- 3) отримано аванс від покупця Б за продукцію, яка буде відвантажена у наступному звітному періоді, в сумі 65 тис. грн (у т.ч. ПДВ);
- 4) сума адміністративних витрат склала 26 тис. грн;
- 5) сума витрат на збут склала 15 тис. грн;
- 6) сплачено штраф за порушення податкового законодавства в сумі 4 тис. грн;
- 7) реалізовано запасні частини на суму 5 тис. грн (у т.ч. ПДВ). Балансова вартість запасних частин склала 4 тис. грн;
- 8) Сплачено відсотки за користування банківською позикою в сумі 3 тис. грн.

Визначте:

- а) валовий і чистий дохід підприємства;
- б) фінансовий результат операційної діяльності підприємства;
- в) фінансовий результат діяльності підприємства до оподаткування;
- г) суму податку на прибуток підприємства;
- д) чистий фінансовий результат діяльності підприємства;
- е) чистий грошовий потік підприємства.

Затверджено на засіданні кафедри фінансів і кредиту. Протокол № від
" ____ " _____ 20 ____ р.

Екзаменатор _____ Наталія САБЛІНА
Завідувач кафедри фінансів і кредиту _____ Ірина ЖУРАВЛЬОВА

Критерії оцінки знань, умінь та навичок здобувачів за відповіді на завдання іспиту з дисципліни фінансів

Кожен екзаменаційний білет з дисципліни фінанси містить 3 завдання різного типу складності: стереотипне, діагностичне, евристичне.

Екзаменаційні білети розроблені на засадах компетентного підходу з метою перевірки сформованого рівня знань, умінь та навичок у здобувачів.

Екзаменаційне завдання виконується письмово з використанням засобів персональної навчальної системи ХНЕУ ім. С.Кузнеця у вигляді «Тест».

Критерії оцінки стереотипного завдання 1 (10 балів)

Бал	Критерії оцінки
1-3	Наведені простіші початкові формули без будь-яких пояснень, почав розрахунки за наведеними формулами, у розрахунках є математичні помилки, отримана відповідь не вірна, відсутня відповідь.
4-6	Отримав вірну відповідь без допущення методологічних помилок, використав типовий алгоритм з частковим пояснень, без висновків.
7-10	Виконав вірно всі дії за правильним алгоритмом, запропонував альтернативні алгоритми вирішення завдання, надав пояснення до проведених розрахунків та зробив обґрунтовані висновки.

Критерії оцінки діагностичного завдання 2 (15 балів)

Бал	Критерії оцінки
1-3	Наведені простіші початкові формули без будь-яких пояснень, почав розрахунки за наведеними формулами, у розрахунках є математичні помилки, отримана відповідь не вірна, відсутня відповідь.
4-6	Неповністю розв'язав завдання за вірним алгоритмом, навів окремі економічні формули з частковими поясненнями, виконав вірно окремі дії з числами з повним поясненням, надав відповіді на окремі запитання з частковими поясненнями.
7-10	Отримав вірну відповідь без допущення методологічних помилок, використав типовий алгоритм з частковим пояснень, без висновків.
11-15	Виконав вірно всі дії за правильним алгоритмом, запропонував альтернативні алгоритми вирішення завдання, надав пояснення до проведених розрахунків та зробив обґрунтовані висновки.

Критерії оцінки евристичного завдання 3 (15 балів)

Бал	Критерії оцінки
1-3	Здобувач стикається з труднощами при аналізі економічних явищ і процесів, виявляє здатність до викладання думки на елементарному рівні. В завданні допущені значні математичні помилки, відсутні висновки та вірна відповідь.
4-6	При виконанні завдань показано часткове застосування теоретичні знання для розв'язання поставлених задач. Наведені простіші початкові формули без будь-яких пояснень, почав розрахунки за наведеними формулами, у розрахунках є математичні помилки, отримана відповідь невірна, відсутні висновки.
7-10	При виконанні завдань здобувач застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою.

	Припускається наявність незначних арифметичних помилок, але методичний підхід до вирішення завдання є вірним (тобто припущені неточності у розрахунках певних показників), використано типовий алгоритм з частковим поясненням зроблені узагальнені висновки.
11-12	Виконав вірно всі дії за типовим алгоритмом але не запропонував альтернативні алгоритми вирішення завдання, надав пояснення до проведених розрахунків не в повному обсязі та зробив узагальнені висновки.
13-15	Завдання виконані як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом. При виконанні завдань здобувач застосує системні знання навчального матеріалу, робить аргументовані та обґрунтовані висновки щодо отриманих результатів. При розкритті запитання дотримано логіку, структуру та стиль викладення матеріалу, обґрунтовано позицію автора щодо розглянутої проблеми, наведено основні напрямки її вирішення.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Фінанси [Електронний ресурс] : навчально-методичний посібник / О. П. Полтініна, С. В. Юшко, Є. О. Малишко та ін.; за заг. ред. І. В. Журавльової. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 215 с. – Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29052>.

2. Бюджетний кодекс України : Закон України № 2456-VI від 08.07.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

3. Фінанси : навчальний посібник / С. П. Стеценко та ін. – Київ : КНУБА, 2024. – 192 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://repository.knuba.edu.ua/server/api/core/bitstreams/262b141f-931b-406e-b88b-5fc075b485b2/content>

4. Lepeyko T. Finance [Electronic resource] : textbook / T. Lepeyko ; T. Lepeyko, T. Blyznyuk, O. Myronova et al.; Simon Kuznets Kharkiv national university of economics, 2018. – 153 p. – Access mode: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/20650>.

Додаткова:

5. Адміністрування фінансової діяльності суб'єктів господарювання [Електронний ресурс] : навчальний посібник / Н. В. Сабліна, Т. Б. Кузенко; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2023. — 220 с. Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/32465>

6. Податковий кодекс України : Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

7. Фінанси : навч. посібник / С. П. Стеценко, В. В. Титок, Н. В. Лисиця та ін. ; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. – Київ : КНУБА, 2024. – 189 с.

8. Юшко С.В. Формування доходів бюджетів місцевого самоврядування: оцінка змін, зумовлених реалізацією реформи децентралізації в Україні в довоєнний період / С.В. Юшко // Фінанси України. – 2025. – № 9. – С. 88 – 108. Режим доступу: <https://finukr.com.ua/index.php/journal/article/view/167/161>.

9. Юшко С.В. Результати виконання та особливості фінансування місцевих бюджетів в Україні / С.В. Юшко // Академічний огляд. – 2024. – № 2 (61). – С. 113 – 127. – Режим доступу: <https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2024/2/9-.pdf>

Інформаційні ресурси:

10. Навчальні матеріали за навчальною дисципліною "Фінанси" на сайті персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/user/index.php?id=12854>

11. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

12. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : <https://mof.gov.ua/uk/>

13. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>